

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА  
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ  
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції  
(Суми, 18–19 травня 2017 року)

**Частина 2**

Суми  
Сумський державний університет  
2017

2. Звіт про стан протидії корупції за 12 місяців 2016 року, форма звітності затверджена Наказом Генеральної прокуратури, МВС, Служби безпеки, Міністерства доходів і зборів, Міністерства оборони, Державної судової адміністрації України від 22 квіт. 2013 р. N 52/394/172/71/268/60/ Відомчий документ. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: [http://mvs.gov.ua/ua/pages/274\\_Statistika.htm](http://mvs.gov.ua/ua/pages/274_Statistika.htm)
3. Запобігання та протидія корупції: Навч. посібн. [Текст] / [А. М. Михненко, Р.П. Марчук, А.М. Мудров та ін.]; за ред. проф. А. М. Михненка. – К.: НАДУ, 2010. – С. 360
4. Інформаційно-аналітичний портал / Індекс сприйняття корупції. Transparency International: The Corruption Perceptions Index 2015. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/ratings/corruption-perceptions-index/info>
5. Кушнар'єв І. В. Антикорупційна політика сучасної держави: загально-теоретична і порівняльно-правова характеристика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук.: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / І. В. Кушнар'єв. – Харків, 2013. – С. 18
6. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки: Закон України від 14 жовтня 2014 р. N 1699-VII// Офіційний вісник України. – 2014.– N 87.– Ст.2473.
7. Альтернативний звіт з оцінки ефективності державної антикорупційної політики / [Р. Г. Рябошапка, О. С. Хмара, А. В. Кухарук та ін.; за заг. ред. А. В. Волошиної].– К., 2015. – С. 268
8. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014р. N 1698-VII // Офіційний вісник України. – 2014.– N 87.– Ст. 2472.
9. Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. N 5/2015 // Офіц. вісник України. – 2015.– N 4.– Ст. 67.

## **СТАНОВЛЕННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК СПЕЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

*Андрійченко Н.С.*

*викладач-стажист ННІ права  
Сумського державного університету*

СБУ як правоохоронний орган спеціального призначення пройшла досить довгий шлях свого становлення. Так, у 1917 році було створено Всеросійську надзвичайну комісію при Раді Народних Комісаріатів (ВНК РНК) щодо боротьби з контрреволюцією

та саботажем (з 1918 року Всеросійська надзвичайна комісія при РНК щодо боротьби з контрреволюцією, спекуляцією та злочинами за посадою).

В 1922 році у зв'язку з переходом до НЕПу управління органами міліції та державної безпеки було передано одному відомству. Відповідно до Постанови «Про створення всесоюзного Народного комісаріату внутрішніх справ СРСР» до складу НКВС СРСР увійшло Головне управління державної безпеки. І лише в 1941 році НКВС СРСР було реорганізовано у два самостійних органи: НКВС та Народний комітет державної безпеки. Однак на цьому структурні зміни органів безпеки не завершилися і вже Законом СРСР «Про реорганізацію Ради Народних Комісарів СРСР в Раду Міністрів СРСР і Рад Народних Комісарів союзних і автономних республік – в Ради Міністрів союзних і автономних республік» 1946 року Народний комітет державної безпеки було перейменовано в Міністерство державної безпеки СРСР. Однак у 1953 році МВС та Міністерство державної безпеки було об'єднано в МВС СРСР.

З часом було зроблено висновок про те, що структура МВС громіздка і не здатна забезпечити агентурно-оперативну діяльність на належному рівні. Саме тому 13 березня 1954 року був створений Комітет державної безпеки при Раді Міністрів СРСР. Структура його Центрального апарату передбачала декілька головних управлінь, серед яких: 1-ше Головне управління (розвідка за кордоном) та 2-ге Головне управління (контррозвідка); управління: 4 Управління (боротьба з антирадянським підпіллям, націоналістичними формуваннями і ворожими елементами), слідче управління та 5 Управління (контррозвідувальна діяльність на особливо важливих державних об'єктах); спеціальних відділів [1].

Варто зазначити, що в структурі Комітету державної безпеки при Раді Міністрів СРСР діяло 6 Управління з питань економічної контррозвідки та промислової безпеки.

Таким чином, Комітет державної безпеки при Раді Міністрів СРСР як попередник СБУ мав у своїй структурі підрозділ відповідальний за виявлення існуючих або потенційних внутрішніх загроз економічним інтересам СРСР, яка є однією з найбільш уразливих сфер життя держави і суспільства. Це свідчить про те, що починаючи ще з 1954 року союзними органами зверталася увага на важливість захисту економіки держави.

Варто звернути увагу, що протягом усього часу існування радянських органів безпеки контррозвідувальний захист економічних інтересів держави здійснювали спеціальні підрозділи як в центрі так і на місцях. Вперше підрозділ відповідальний за контррозвідку в сфері економіки - економічний відділ (ЕКВ) було створено у 1919 році у складі ВНК. У 1921 році його було реорганізовано в Економічне управління (ЕКУ), яке діяло в структурі Державного політичного управління (ДПУ) (1922-1934 р.р.) і

Об'єднаного державного політичного управління (ОДПУ) (1923-1934 р.р.). Після реорганізації ОДПУ ЕКУ було перетворено в ЕКВ, а згодом реформовано та передано його функції контррозвідальному відділу Головного управління державної безпеки НКВС СРСР. Починаючи з 1938 року контррозвідальний захист оборонних підприємств та підприємств важкої промисловості здійснювало Головне економічне управління НКВС СРСР [2].

5 лютого 1960 року 6 Управління було ліквідовано, але з часом з 2 Головного управління було виділено не лише 5 Управління (боротьба з ідеологічною диверсією) та 4 Управління (контррозвідальна боротьба на транспорті), але й 6 Управління (контррозвідальна діяльність в сфері економіки). Структура та штат 6 Управління були закріплені Рішенням Колегії Комітету державної безпеки «Про заходи посилення контррозвідальної діяльності щодо захисту економіки держави від підривної діяльності ворога» 1982 року. Варто зазначити, що повноваження 6 Управління до 1982 року виконували 9-й, 11-й та 19-й відділи 2 Головного управління, а з вересня 1980 року – Управління «П» - захист інтересів обороноздатності та економічного розвитку СРСР [3].

В 1978 році Комітет державної безпеки при Раді Міністрів СРСР було перейменовано в Комітет державної безпеки СРСР, хоча це не вплинуло на його структуру та повноваження.

Призначенням органів державної безпеки, відповідно до ст. 1 Закону «Про органи державної безпеки СРСР» [4], був також захист економічного потенціалу СРСР та союзних республік від протиправних посягань. А тому до основних напрямків діяльності органів безпеки СРСР належала не лише контррозвідальна діяльність з метою виявлення існуючих та потенційних загроз фінансово-економічним інтересам держави, але й забезпечення вищих органів державної влади та управління СРСР і республік, інших державних органів інформацією необхідною для вирішення завдань пов'язаних з соціально-економічним прогресом та зовнішньоекономічною діяльністю.

Починаючи з 1980 року формування органів безпеки України пов'язана, як зазначає Пилипчук В.Г. [5], з трансформаційними процесами в СРСР, адже політичний курс взятий керівництвом держави призвів до двовладдя і фактично прискорив процес не лише формування окремих органів безпеки у союзних республіках, але й розпаду СРСР.

Після ухвалення Акта проголошення незалежності України, органи державної влади та безпеки були зобов'язані протягом короткого часу вирішити питання зміцнення безпеки республіки. Першим кроком у цій сфері був наказ Голови Комітету державної безпеки УРСР 1991 року, яким була створена комісія основним обов'язком якої стало розроблення Концепції органів державної безпеки України і постійної Комісії Верховної

Ради України з питань оборони і державної безпеки. З цього часу фактично розпочалася робота органів державної влади України з формування законодавчої основи діяльності органів безпеки. Адже перед новоствореною державою поставали нові виклики і загрози, у тому числі в економічній сфері. Відповідно 20 вересня 1991 року парламентом було прийнято постанову «Про Службу національної безпеки України». Окрім того, що було ліквідовано Державний комітет безпеки УРСР, розпочалося створення системи дорадчих і координаційних органів з метою забезпечення управлінської та оперативно-службової діяльності Служби національної безпеки України. Зокрема, у листопаді 1991 року розпочала свою діяльність Рада Служби національної безпеки України у складі 12 осіб [3].

Варто зазначити, що з початку своєї діяльності Служба національної безпеки України спрямовувала свою діяльність в основному на інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади.

У 1992 році питання забезпечення державної безпеки перейшло у відання новоствореної Служби безпеки України. Законом України «Про Службу безпеки України» було визначено організаційні та правові засади діяльності СБУ. Окрім цього як зазначає Грідін О. [3] було прийнято інші нормативно-правові акти, що врегульовували суспільні відносини, що виникають у сфері забезпечення державної безпеки та суб'єктом яких є СБУ. Зокрема, Закони України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про державну таємницю», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про боротьбу з тероризмом», «Про контррозвідальну діяльність» тощо.

Таким чином, становлення органів безпеки СРСР пройшло довгий шлях, протягом якого органи безпеки були як об'єднані з органами внутрішніх справ в одне відомство так і існували самостійно. Але захист економіки від незаконних посягань як один із напрямків діяльності органів безпеки СРСР почав виокремлюватися ще 1919 року, про що свідчить існування відповідного економічного відділу і хоча його назва часто змінювалася на його повноваження це суттєво не впливало. Незважаючи на те, що трансформаційні процеси в СРСР призвели до її розпаду органи безпеки вже незалежної України також звертають увагу на важливість захисту фінансово-економічних інтересів держави та належне забезпечення діяльності відповідних структурних підрозділів.

#### **ЛІТЕРАТУРА:**

1. История Службы безопасности Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art\\_id=59121&cat\\_id=39891](http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=59121&cat_id=39891).
2. Структура Центрального аппарата КГБ СРСР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bezpekavip.com/struktura-tsentralnogo-apparata-kgb-sssr>.

3. Грідін О. В. Становлення та розвиток органів Служби безпеки України (історико-правовий аналіз) / О. В. Грідін // Держава і право. – 2010. - Вип. 47. – С. 152-158.
4. Закон СРСР «Об органах государственной безопасности» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shieldandsword.mozohin.ru/documents/law16591.htm>.
5. Пилипчук В. Г. Формування теоретико-правових основ забезпечення державної безпеки України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): монографія / В. Г. Пилипчук; Служба безпеки України. Ін-т операт. діяльн. та держ. безпеки. – К., 2008. – 256 с.

## СУТЬ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

*Запорожець О. Є.*

*Студент II курсу ННІ права*

*Сумського державного університету*

**Науковий керівник: Колеснікова М. В.**

*к.ю.н., ст. викладач кафедри АГПФЕБ ННІ права*

*Сумського державного університету*

Правове суспільство характеризується високим рівнем розвитку законодавчої, виконавчої та судової гілок влади, демократичністю, гласністю, відкритістю та іншими загальними принципами права. Жодне рішення, що приймається органами владних повноважень, не має суперечити основоположним принципам, зазначеним у Конституції України. Проте доволі часто виникають випадки порушення основоположних прав і свобод людини і громадянина, її законних інтересів з боку інших фізичних чи юридичних осіб, або з боку органів державної влади, а також випадки порушення законодавства самими фізичними чи юридичними особами. У такому разі кожна особа має право звернутися до суду для вирішення ситуації. Звичайно, правильне та об'єктивне вирішення справи у суді має надзвичайно велике значення, але не менш важливим є виконання прийнятих рішень. Мова іде про виконавчі провадження, стосовно яких існує доволі багато невирішених та суперечливих питань. Таким чином, з огляду на вищезазначене, можна сказати, що питання виконавчих проваджень є доволі актуальним для України на сьогоднішній день.

В умовах сучасного розвитку правової системи Україна поступово відмовляється від застарілого законодавства, яке переважно приймалося у пострадянські часи і, відповідно, було спрямовано на застарілі принципи. Це не оминуло і закону «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року. Даний закон зазнавав постійних поправок та змін. Як наслідок, він мав досить багато суперечностей та проявив себе